III. ULUSLARARASI TOPLUM VE KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

(1-3 EKİM 2021)

TAM METİN BİLDİRİLER KİTABI

Editör
Dr. Mustafa DİNÇ

TÜKÜAD
Toplum ve Kültür Araştırmaları Derneği
YAYINLARI

III. ULUSLARARASI
TOPLUM ve KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU
(1-3 EKİM 2021)
TAM METİN BİLDİRİLER KİTABI

❖

Editör

Dr. Mustafa DİNÇ

TOKÜAD
Toplum ve Kültür Araştırmaları Derneği
YAYINLARI

III. ULUSLARARASI

TOPLUM ve KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

(1-3 EKİM 2021)

TAM METİN BİLDİRİLER KİTABI

Yayın Yılı: 2021

Yayın Yeri: Çanakkale

ISBN: 978-605-80350-8-9

Yayınevi Editörü: Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU

Kapak Tasarımı: Dr. Mustafa DİNÇ

Redaktör: Doç. Dr. Taner GÖK

© Toplum ve Kültür Araştırmaları Derneği

TOKÜAD Yayınları

Dümrek Köyü, No: 130, Merkez/Çanakkale

web: www.tokuad.org.tr

e-posta: tokuad.dernegi@gmail.com

toplumvekulturarastirmalari@gmail.com

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 43391

Kitapta yer alan yazıların hukukî ve akademik sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER i

SEMPOZYUM KURULLARI iii

SEMPOZYUM PROGRAMI vi

KEMAL ULUSER ÜZERİNE 1

Bilgin GÜNGÖR

ADANA İLİ POZANTI İLÇESİ ÇOCUK HASTALIKLARININ GELENEKSEL TEDAVİ YÖNTEMLERİ 15

Büşra ÖZDEMİR

ORHAN VELİ'NİN ŞİİRLERİNDE ÇOCUKLAR VE ÇOCUKLUK 27

Emel AYDIN ÖZER

HIDIR DERYAYEV'İN *IKBAL* ROMANINDAN TÜRKMEN TÜRKÇESİ SÖZLÜKLERE KATKILAR 47

Erdem TAZEGÜL

HALK ANLATILARININ EPİK KURALLARI IŞIĞINDA ONÜÇ MASALININ İNCELENMESİ 67

Fatma TEKİN

FEYYAZ KAYACAN'IN TİYATRO SANATINA KATKILARI 79

Güray GÜMÜŞ

SEYAHATNAMELER VE SOSYAL MEDYA SEYAHATNAMELERİ "*ROTASIZ SEYYAH*" ÖRNEĞİ 115

İlknur ÇOLAK

AYVACIK YÖRESİ DOKUMACILIĞI VE GELENEKSEL EKOLOJİK BİLGİ.. 126

Mehmet Ali YOLCU

GELENEKSELDEN MODERNE EKOLOJİK BİLGİNİN YEREL TEMSİLLERİNE BAYRAMİÇ'TEN BİR ÖRNEK: SEVİNÇ ABLA ÇİFTLİĞİ 139

Mustafa AÇA

ESKİ TÜRKLERDE HABERLEŞME: *TUNYUKUK ÖRNEĞİ* 162

Selin BAYRAK

ÂŞIK NURŞAH'IN ŞEREF TAŞLIOVA İLE MEKTUPLARINDAKİ ŞİİRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 179

Tuğçe COŞKUN

SOSYOLOJİK BİR OKUMA: İNTİBAH'TA MEMURLUK 197
Turhan KOÇ
SMYRNALI POLYKARPOS (MS 69-155) 205
Ümran Ozan KARAHAN
ODUNPAZARI DESTİNASYONUNDA BULUNAN EL SANATI USTALARI VE COVID-19 213
Zülal SÖĞÜT

SEMPOZYUM KURULLARI

❖

DÜZENLEME KURULU (Organizing Committee)

Doç. Dr. Ahmet Turan TÜRK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Bilgin GÜNGÖR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Mustafa AÇA (İzmir Demokrasi Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Taner GÖK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Mustafa DİNÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)

❖

BİLİM VE DANIŞMA KURULU (Science and Advisory Committee)

Prof. Dr. Abdulkadir EMEKSİZ (İstanbul Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Abdullah AKAT (İstanbul Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Abdullah ŞENGÜL (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Alfina SIBGATULLİNA (Rusya Bilimler Akademisi-Rusya)
Prof. Dr. Ali SELÇUK (Erciyes Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Almas ŞEYHULOV (Başkurt Devlet Üniversitesi-Rusya)
Prof. Dr. Asiye Mevhibe COŞAR (Karadeniz Teknik Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Aynur KOÇAK (Yıldız Teknik Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Bülent BAYRAM (Ahmet Yesevi Üniversitesi-Kazakistan)
Prof. Dr. Çetin PEKACAR (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Elfiya YUSUPOVA (Kazan Federal Üniversitesi-Rusya)
Prof. Dr. Günay KARAAĞAÇ (Ardahan Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Hülya ARSLAN EROL (Gaziantep Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. İlsiyar ZAKİROVA (G. İbrahimov Dil, Edebiyat ve Sanat Enstitüsü-Rusya)
Prof. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Mehmet OKUR (Karadeniz Teknik Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Meral OZAN (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Mesut ŞEN (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Metin KARADAĞ (Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi-KKTC)
Prof. Dr. Muharrem KAYA (İstanbul Kültür Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Muhtar KAZIMOĞLU (Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi-Azerbaycan)
Prof. Dr. Mustafa ÖNER (Ege Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Nebi ÖZDEMİR (Hacettepe Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Oktay YİVLİ (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Ozan YILMAZ (Sakarya Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Rahim TARIM (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Serpil AYGÜN CENGİZ (Ankara Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Seyfeddin RZASOY (Azerbaycan Milli İlimler Akademisi-Azerbaycan)

Prof. Dr. Suzan CANHASİ (Priştine Üniversitesi-Kosova)
Prof. Dr. Şeref ULUOCAK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Şerif KORKMAZ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Adem KOÇ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Ahmet KESKİN (Samsun Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Ahmet Turan TÜRK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Bahadır GÜNEŞ (Karadeniz Teknik Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Bilgin GÜNGÖR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Elif KANCA (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Emel KOŞAR (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Erkan HİRİK (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Ferudun Hakan ÖZKAN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Galina MİŞKİNİENE (Vilnius Üniversitesi-Litvanya)
Doç. Dr. Hayrettin İhsan ERKOÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Hüseyin DURGUT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Lindite RUGOVA (Priştine Üniversitesi-Kosova)
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Mustafa AÇA (İzmir Demokrasi Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Nuran MALTA MUHAXHERİ (Priştine Üniversitesi-Kosova)
Doç. Dr. Taner GÖK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Tuğrul BALABAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Adil ÇELİK (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Albulena BLAKAJ (Priştine Üniversitesi-Kosova)
Dr. Arya ARYAN (Tubingen Üniversitesi-Almanya)
Dr. Curtis RUNSTEDLER (Tubingen Üniversitesi-Almanya)
Dr. Elsev BRİNA LOPAR (Prizren Üniversitesi-Kosova)
Dr. Fatih ŞAYHAN (Ardahan Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Fatma TEKİN (Ege Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Gülçin OKTAY (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Kamila STANEK (Varşova Üniversitesi-Polonya)
Dr. Kristina LAVYSH (Belarus Sanat Enstitüsü-Belarus)
Dr. Murat GÜR (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Mustafa DİNÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Nagihan ÇETİN (Antalya AKEV Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Selma SOL (Trakya Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Sercan Hamza BAĞLAMA (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Serkan KÖSE (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Süleyman FİDAN (Gaziantep Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Yonca ALTINDAL (Balıkesir Üniversitesi-Türkiye)

SEKRETARYA (Secretary)
Bahar Dilara SEMİZ
Cem MERİÇ
Saygın Kamil CELEPOĞLU

❖

KATILIMCILAR
Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet Turan TÜRK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Bilgin GÜNGÖR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Fidan UĞUR ÇERİKAN (Pamukkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa AÇA (İzmir Demokrasi Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi İsmail DEMİR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ümran Ozan KARAHAN (Uşak Üniversitesi)
Dr. Bekir DERİNÖZ (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Emel AYDIN ÖZER (Ege Üniversitesi)
Dr. Erdem TAZEGÜL (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Dr. Fatma TEKİN (Ege Üniversitesi)
Dr. Selin BAYRAK (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Dr. Tuncay BOLAT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Yasin KOÇ (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Yusuf Can TIRAŞ (Milli Eğitim Bakanlığı)
Arş. Gör. Hasan KIZILDAĞ (Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Arş. Gör. Turhan KOÇ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Öğr. Gör. Gamze BULGAN (Ankara Üniversitesi)
Büşranur YÜCEL (İstanbul Üniversitesi)
Göksel GÖKÇE (Milli Eğitim Bakanlığı)
Güray GÜMÜŞ (Ege Üniversitesi)
Halis AYDIN (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)
Handan BIYIKSIZ (Sinop Üniversitesi)
Hicran DERE (Erciyes Üniversitesi)
İlknur ÇOLAK (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)
Ramazan SEZGİN (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi)
Tuğçe COŞKUN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Tuğçe ÖZDEMİR (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Yasemin BİRTANE (Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı)
Zeynep Seleme İMAMOĞLU (İstanbul Üniversitesi)
Zülal SÖĞÜT (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

SEMPOZYUM PROGRAMI

1 Ekim 2021 Cuma

SAAT	**AÇILIŞ OTURUMU**	
10.30-10.45	Açılış Konuşması	Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU TOKÜAD Yönetim Kurulu Başkanı
10.45-11.30	Ödül Töreni-Kısa Video Gösterimi- Söyleşi	İbrahim Uğur ÖNÜR-TRT Ankara Radyosu Sanatçısı TOKÜAD 2021 Türk Kültürüne Hizmet Ödülü
11.30-12.30	Açılış Konferansı	Prof. Dr. Ozan YILMAZ Türkoloji Çalışmalarında Dün, Bugün, Yarın
SALON 1	**1. OTURUM**	
SAAT	**Oturum Başkanı:** Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL **Teknik Destek:** Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ	
13.30-13.45	Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL	Aleviliğin Kökenine İlişkin Yeni Bilgiler ve Geçmiş Teorilerin Revizyonu
13.45-14.00	Arş. Gör. Hasan KIZILDAĞ	İnançtan Aksesuara Ritüel Kıyafetlerinin ve Başlıklarının Başkalaşımı
14.00-14.15	Ramazan SEZGİN	Türk Folklorunda Erkek Dedikodusu
14.15-14.30	Büşra ÖZDEMİR	Adana İli Pozantı İlçesi Çocuk Hastalıklarının Geleneksel Tedavi Yöntemleri
14.30-14.45	SORU-CEVAP ve OTURUM DEĞERLENDİRMELERİ	
SALON 1	**2. OTURUM**	
SAAT	**Oturum Başkanı:** Doç. Dr. Mustafa AÇA **Teknik Destek:** Dr. Tuncay BOLAT	
15.00-15.15	Doç. Dr. Mustafa AÇA	Gelenekselden Moderne Ekolojik Bilginin Yerel Temsillerine Bayramiç'ten Bir Örnek: Sevinç Abla Çiftliği
15.15-15.30	Doç. Dr. Fidan UĞUR ÇERİKAN	Üç Farklı Kültürde Üç Farklı Ana Tanrıça: "Demeter", "Kibele" ve "Umay"
15.30-15.45	Yasemin BİRTANE	Sözlü ve Yazılı Kültür Bağlamında Çanakkale Muharebeleri ve Çocuk Edebiyatı
15.45-16.00	Zülal SÖĞÜT	Odunpazarı Destinasyonunda Bulunan El Sanatı Ustaları ve Covid-19
16.00-16.15	SORU-CEVAP ve OTURUM DEĞERLENDİRMELERİ	

2 Ekim 2021 Cumartesi

SALON 1	**3. OTURUM**	
SAAT	**Oturum Başkanı:** Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU **Teknik Destek:** Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ	
11.00-11.15	Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU	Ayvacık Yöresi Dokumacılığı ve Geleneksel Ekolojik Bilgi
11.15-11.30	Dr. Fatma TEKİN	Halk Anlatılarının Epik Kuralları Işığına Onüç Masalının İncelenmesi
11.30-11.45	Hicran DERE	Sait Uğur'un Derlemeciliği ve İçel Folklorunda Türküler
11.45-12.00	İlknur ÇOLAK	Seyahatnameler ve Sosyal Medya Seyahatnameleri: Rotasız Seyyah Örneği
12.00-12.15	SORU-CEVAP ve OTURUM DEĞERLENDİRMELERİ	
SALON 1	**4. OTURUM**	
SAAT	**Oturum Başkanı:** Doç. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET **Teknik Destek:** Dr. Tuncay BOLAT	
13.30-13.45	Doç. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET	Fethiye İlçesiyle Bütünleşen Bir Kalem Sahibi: Ünal Şöhret Dirlik
13.45-14.00	Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL	Türk Kültür Politikası ve Kürt/Zaza Aleviler
14.00-14.15	Tuğçe COŞKUN	Âşık Nurşah'ın Şeref Taşlıova İle Mektuplarındaki Şiirlerinin Değerlendirilmesi
14.15-14.30	Tuğçe ÖZDEMİR	Eskişehir'de Güvercin Yarışlarının Halk Bilimsel İncelemesi
14.30-14.45	SORU-CEVAP ve OTURUM DEĞERLENDİRMELERİ	
SALON 1	**5. OTURUM**	
SAAT	**Oturum Başkanı:** Doç. Dr. Fidan UĞUR ÇERİKAN **Teknik Destek:** Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ	
15.00-15.15	Doç. Dr. Fidan UĞUR ÇERİKAN	Anonim Türk Halk Edebiyatı Ürünlerinde "Katran"
15.15-15.30	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ	Kent Kültüründe Mekanların Folklorik İşlevleri: Çanakkale Örneği
15.30-15.45	Handan BIYIKSIZ	Çorum İli İçerisindeki Geleneksel Şarap Kültürü
15.45-16.00	Ramazan SEZGİN	Yüz Numaralı Adam Filminde Reklam ve Folklor İlişkisi
16.00-16.15	SORU-CEVAP ve OTURUM DEĞERLENDİRMELERİ	

3 Ekim 2021 Pazar

SALON 1	**6. OTURUM**	
SAAT	**Oturum Başkanı:** Doç. Dr. Ahmet Turan TÜRK **Teknik Destek:** Doç. Dr. Taner GÖK	
11.00-11.15	Doç. Dr. Ahmet Turan TÜRK	Arap Harfli Tatar Türkçesi Metinleri Nasıl Okunmalı?
11.15-11.30	Dr. Erdem TAZEGÜL	Hıdır Derdayev'in Ikbal Romanından Türkmen Türkçesi Sözlüklere Katkılar
11.30-11.45	Büşranur YÜCEL	Ermeni Harfli Türkçe Bir Fal Kitabı
11.45-12.00	Dr. Yasin KOÇ Dr. Bekir DERİNÖZ	Küresel Isınmanın Arktik Bölgeye Etkisi: Politik Ekolojik Bir Yaklaşım
12.00-12.15	SORU-CEVAP ve OTURUM DEĞERLENDİRMELERİ	
SALON 1	**7. OTURUM**	
SAAT	**Oturum Başkanı:** Doç. Dr. Bilgin GÜNGÖR **Teknik Destek:** Dr. Tuncay BOLAT	
13.30-13.45	Doç. Dr. Bilgin GÜNGÖR	Kemal Uluser Üzerine
13.45-14.00	Dr. Emel AYDIN ÖZER	Orhan Veli'nin Şiirlerinde Çocuklar ve Çocukluk
14.00-14.15	Arş. Gör. Turhan KOÇ	Sosyolojik Bir Okuma: *İntibah'*ta Memurluk
14.15-14.30	Öğr. Gör. Gamze BULGAN	Didem Madak'ın Şiirlerine Zamanın Yansıması
14.30-14.45	SORU-CEVAP ve OTURUM DEĞERLENDİRMELERİ	
SALON 1	**8. OTURUM**	
SAAT	**Oturum Başkanı:** Dr. Öğr. Üyesi Ümran Ozan KARAHAN **Teknik Destek:** Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ	
15.00-15.15	Dr. Öğr. Üyesi Ümran Ozan KARAHAN	Smyrnalı Polykarpos (MS 69-155)
15.15-15.30	Dr. Öğr. Üyesi İsmail DEMİR	Kuran-ı Kerim Kıssalarının Eğitsel Yönlerinin Değerlendirilmesi
15.30-15.45	Dr. Bekir DERİNÖZ	Küresel Isınmanın Eşiğinde Sürdürülebilir Turizm
15.45-16.00	Dr. Selin BAYRAK	Eski Türklerde Haberleşme: Tunyukuk Örneği
16.00-16.15	SORU-CEVAP ve OTURUM DEĞERLENDİRMELERİ	
SALON 1	**9. OTURUM**	
SAAT	**Oturum Başkanı:** Doç. Dr. Taner GÖK **Teknik Destek:** Doç. Dr. Bilgin GÜNGÖR	
16.30-16.45	Dr. Tuncay BOLAT	Sabahattin Ali Öykücülüğünde Örtülü Anlatım
16.45-17.00	Dr. Yusuf Can TIRAŞ Göksel GÖKÇE	İBB Atatürk Kitaplığında Yer Alan Menakıb-ı Ebu Müslim Yazması Üzerine
17.00-17.15	Halis AYDIN	Celâl-zâde Sâlih Çelebi ve Kıssa-i Firûz Şâh Tercümesi
17.15-17.30	Güray GÜMÜŞ	Feyyaz Kayacan'ın Tiyatro Sanatına Katkıları
17.30.17.45	Zeynep Seleme İMAMOĞLU	Zâtî Bibliyografyası
17.45-18.00	SORU-CEVAP ve OTURUM DEĞERLENDİRMELERİ	
SALON 1	**18.30-20.00** **KAPANIŞ OTURUMU**	

AYVACIK YÖRESİ DOKUMACILIĞI VE GELENEKSEL EKOLOJİK BİLGİ*

❖

*Mehmet Ali YOLCU***

Özet: İnsanın kendini, yaşadığı hayatı ve çevresini anlamlandırma çabası sonucunda farklı bilim dalları ve bilgi türleri ortaya çıkmıştır. Günümüzde sosyal bilimler bir yandan bireyin yaşadığı toplumla, devletle ve diğer bireylerle ilişkilerini anlamlandırmaya çalışırken diğer yandan doğa bilimleri yaşanılan çevreyi, diğer canlı türlerini ve daha geniş bağlamda evreni anlama çabası içindedir. İnsanın kendi varlığını ve çevresini anlamlandırma çabası yeni bir olgu değildir. İnsan var olduğu andan itibaren hem diğer insanlarla hem de çevresindeki canlı ya da cansız varlıklarla ilişki halinde olmuştur. "Geleneksel ekolojik bilgi" (GEB) insanın çevresiyle kurduğu ilişkilerin toplamına verilen addır. Bu alanda yapılan çalışmalar, çevre-insan ilişkisinin geleneksel köklerini anlamak açısından önemlidir. Bu bildiride Çanakkale'ye bağlı Ayvacık ilçesindeki dokumacılık kültüründe doğal maddelerle yapılan boyama işlemleri ele alınmış, doğal kökboyasıyla ilgili 1980'li yıllarda başlayan DOBAG projesi hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Geleneksel ekolojik bilgi, dokumacılık, boyacılık, kökboyası, DOBAG.

AYVACIK REGION WEAVING AND TRADITIONAL ECOLOGICAL KNOWLEDGE

Abstract: As a result of the effort of man to make sense of himself, the life he lives and his environment, different branches of science and knowledge have emerged. Today, while social sciences try to make sense of the relationship of the individual with the society, the state and other individuals, on the other

* Bu çalışma, TÜBİTAK tarafından desteklenen "*Kaz Dağları Çevresindeki Kırsal Yerleşmelerde Geleneksel Ekolojik Bilginin Yansımaları*" (Proje No: 219K139) başlıklı bilimsel araştırma projesinin literatür ve saha araştırmaları sırasında ulaşılan verilerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Proje için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinden etik kurul onayı alınmıştır. (Tarih: 02.07.2019, Sayı: 2019/44).

** Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE. e-posta: mehmetaliyolcu@gmail.com. ORCID: 0000-0001-7688-287X.

hand, natural sciences are in an effort to understand the living environment, other living species and the universe in a broader context. The effort of man to make sense of his own existence and environment is not a new phenomenon. From the moment of his existence, man has been in contact with both other people and the living or inanimate beings around him. "Traditional ecological knowledge" (TEK) is the name given to the sum of human relations with the environment. Studies in this field are important in terms of understanding the traditional roots of the environment-human relationship. In this paper, the dyeing processes made with natural materials in the weaving culture in Ayvacık district of Çanakkale were discussed, and information was given about the DOBAG project, which started in the 1980s, related to natural madder.

Keywords: Traditional ecological knowledge, weaving, dyeing, madder, DOBAG.

Giriş: Geleneksel Ekolojik Bilgi

İnsan, çevresiyle kurduğu uzun süreli ilişki sonucunda deneyimler ve bilgiler edinmiştir. Bu deneyim ve bilgiler zaman içerisinde gelişerek ve köklenerek inançlara, davranış biçimlerine, uygulamalara dönüşmüştür. Kaynağı doğa ve insan ilişkisi olan bu uygulama, inanç ve davranış biçimleri modern dönemde endüstriyelleşmenin dışında kalan ya da bundan görece çok daha az etkilenen insan topluluklarında var olmaya devam etmektedir.

Endüstriyel üretim insana birçok açıdan fayda sağlasa da zaman içerisinde insan ile doğa arasındaki bir bariyer haline gelerek çevreyi olumsuz etkilemiştir. Günümüzde hızla yayılan çevre bilinci yalnızca bireylerin yaşam biçimlerinde değil devletlerin politikalarında da kendine yer bulmuştur. Son yıllarda geleneksel toplumların doğayla kurdukları ilişkiler, kaynak yönetim biçimleri ve üretim teknikleri farklı disiplinlerin araştırma konusu haline gelmiştir. En yaygın adıyla "geleneksel ekolojik bilgi" (GEB) bu ilişki ağı aracılığıyla insanın çevre ile teması sonucu edindiği uygulama, bilgi ve pratikleri kapsamaktadır. Diğer bir deyişle, "geleneksel ekolojik bilgi" (GEB) insanların çevre ile ilişkisiyle bağlantılı, kuşaktan kuşağa aktarılan kümülatif bilgi, inanç ve uygulamalar olarak tanımlanabilir. Burada asıl olan topluluk içinde bilgi

aktarımının sürekliliğidir. Bu kavram, insan-doğa ilişkilerine dair sorunların temelini görmek açısından önemlidir. GEB araştırmaları, dünyanın birçok bölgesinde yaşayan yerel toplulukların her birinin çevresel uyarlanması sonucu özgün bir gelişme çizgisi göstermiş ekolojik bilgi birikimini gözler önüne sermesini amaçlamaktadır (Yolcu ve Açа, 2019: 863).

Geleneksel ekolojik bilgi teriminin tanımı ve kullanımında uzun zaman ortak bir nokta bulunamamıştır. Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü (WIPO) bu kavramın evrensel bir tanımı bulunmadığını kabul etmiş ancak geleneksel tıbbi, tarımsal ve ekolojik bilginin yanı sıra geleneksel müzik, hikayeler ve şiirler, dans, tasarım ve heykel içerdiğini de söylemiştir (Lefale, 2010). GEB tanımı yapılırken ve ekolojinin kapsamı ve tanımı belirlenirken sahip olunan bakış açısı oldukça önemlidir. Ekoloji kavramı Batı'nın bilimsel bilgi kriterlerine göre tanım içerisinde kullanıldığı takdirde GEB var olamayacaktır. GEB içerisinde kullanılan ekolojik bilgi mutlaka canlıların birbirleri ve çevreleriyle olan ilişkilerine atıf yapmalıdır (Berkes, 1993). GEB'i tanımlama ve kullanım alanını belirlemenin zorluğunun diğer sebebi de geleneksel terimi ile ilgili tartışmalardır. Bu kelime 19. yüzyılın sosyal bilim literatüründe basit, vahşi ve durağan bir toplumsal yapıya işaret eder. Warren, bu sebeple literatürde geleneksel terimine göre daha az anlam yüklenmiş olan "yerli bilgi" teriminin tercih edildiğini söylemektedir (Berkes, Colding & Folke, 2000).

Geleneksel aynı zamanda tarihsel deneyimlerden elde edilen davranış ve uygulamaların sosyal tutumları, inançları, ilkeleri ve normları aktaran bir kültürel sürekliliği ifade eder. Bunun yanında toplumlar sürekli olarak çeşitli nedenlerle değişmekte ve bu değişimden inanç ve uygulamalar da etkilenmektedir. Bu noktada bir uygulamanın geleneksel olarak etiketlenmesinin ne kadar ve ne sürede gerçekleşen bir değişimin belirleyeceği hususu GEB'in evrensel bir tanımını yapmayı da zorlaştırmaktadır. Birçok araştırmacı bu sebeple "geleneksel" terimini kullanmaktan kaçınarak özellikle farklı sebeplerle çok sık ya da büyük

değişimlere uğrayan toplumlar için -yerli bilgi gibi- alternatif terimler aramaktadırlar (Berkes, 1993).

1. Ayvacık Halıcılığı

Batı Anadolu halıcılığında önemli bir yere sahip olan Ayvacık halı ve kilimleri, İç Asya'ya dayanan köklü bir geçmişe sahiptir. Bazı kaynaklara göre, yörede 15. yüzyıldan itibaren halı ve kilim dokumacılığı yapıldığı kabul edilmektedir. Yaklaşık yüz yıl öncesinde duraklama dönemine girmiş olan dokumacılık, bu duraklama döneminin ardından 1980 yılından sonra DOBAG Projesi gibi birtakım projelerle canlandırılmaya çalışılmıştır (Çiçek, 2010: 47).

Yörede dokunan halı örnekleri genellikle seccade boyutlarındadır. Doğal boyar maddelerle boyanmış yün malzeme ile dokunan Ayvacık halı ve kilimleri, stilize edilmiş hayvan figürleri, çiçek motifleri vb. geometrik bir üsluba sahiptir. Halı ve kilimlerdeki motifler dokumanın zeminine simetrik olarak yerleştirilmiştir. Simetrik kompozisyon ve geometrik üslup Ayvacık halı ve kilimlerinin karakteristiğini oluşturmaktadır. Ayvacık yöresi halılarında yaygın olarak ortada büyük bir madalyon ve madalyonun içinde sekiz kollu yıldız, düğümlemiş ejder motifleri, stilize çiçek motifleri yer alır. Halıların ana zemininin köşelerinde çoğunlukla üçgen formlu desenler dikkat çekmektedir. Halılarda işlenen desenlerin birçoğu mitolojik ve dinsel anlamlar taşımaktadır. Yörede dokunan halılar desenlerine göre, "Turnalı Sarıbaş", "Çınar Yaprağı", "Türkmen Gülü", "Narbudak", "Güğümlü", "Altın Tabak", "Baratlı Halı", "Elek", "Karabudak" gibi isimlerle bilinmektedir. Halılarda kırmızı rengin yoğun olmasının yanında, kahverengi, açık yeşil, koyu yeşil, siyah, lacivert, sarı renkler kullanılmıştır. Halıların zemin rengi genellikle kırmızıdır (Çiçek, 2010: 47-48).

Yörede halıcılığı teşvik eden, Ayvacık halılarını ticari bir ürün haline dönüştüren hususların başında uzun süreli devam eden DOBAG projesi ve Süleymanköy Tarımsal Kalkındırma Kooperatifi'nin faaliyetleri gelmektedir.

2. DOBAG Projesi ve Süleymanköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Ayvacık'a bağlı Süleymanköy'de bulunan Süleymanköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, çevre köyleri kalkındırmak amacıyla 1966 yılında kurulmuştur. Kooperatif, başlangıçta pek bir faaliyet gösterememiş, ancak 1981-1982 yılları arasında Alman kimyager ve doğal boya araştırmacısı Harald Böhmer'in doğal boya, el dokuma ve yün halı üretimi hakkında araştırma yapmak için Ayvacık'a gelerek Ayvacık çevresinde doğal boya elde etmek için kolay bulunabilen ve ucuz maliyetli bitkileri tespit etmesiyle faaliyetlerini hızlandırmıştır. Böhmer, bu bitkiler hakkında araştırma yaptıktan sonra kooperatifle iletişime geçmiş ve DOBAG projesini hayata geçirmiştir.

Geleneksel Türk halı ve kilimciliğini canlandırmayı ve yaşatmayı amaçlayan DOBAG projesi 1981 yılında faaliyete geçirilmiştir. Eski Türk halılarının kimyasal renk analizleri sonuçlarından hareketle yaklaşık yüz yıldan beri boya bitkisi olarak kullanılmayan ve Anadolu köylerinde artık unutulmuş olan boya bitkilerinin belirlenmesi projeye yön vermiştir. 1981 yılında projenin adı kesin olarak "Doğal Boya Araştırma Geliştirme" olarak belirlenmiş ve şekillendirilmiştir (Öztürk, 1999: 102). 1981 yılında Çanakkale-Ayvacık'ta çalışmalara başlanmıştır. Projeyi Alman Devlet Geliştirme Servisi uzmanı ve doğal boya araştırmacısı Harald Böhmer yürütmüş, 1983 yılında Marmara Üniversitesi'nden Şerife Atlıhan desen ve teknik danışman olarak katılmıştır. Proje çalışmalarının başlangıcında eski halılar analiz edilerek boyar hammaddeleri tespit edilmiş ve bu doğal malzemeleri kullanmayan köylülere yönelik boya reçeteleri hazırlanmıştır. Köylülere verilen eğitimin ardından, bu proje kapsamında dokunan halıların pazarlanması amacıyla kooperatifler kurulmuştur (Akpınarlı vd., 2020: 43).

DOBAG projesi (Doğal Boya Araştırma Geliştirme) ve kooperatif sayesinde diğer dokumacılara da ulaşan Böhmer toplamda 25 köyü ağa dâhil ederek bu köylerde dokumacılık ile uğraşan kişilere doğal boya elde etme yöntemlerini öğretmiştir. Ayrıca Böhmer, bölgedeki tezgâhları inceleyip bunları daha kullanışlı hale getirerek kaliteli halı üretilmesini

sağlamıştır. Tespit ettiği farklı desenleri de araştırma kapsamında diğer dokumacılar ile paylaşmıştır. Bu proje, 2010-2012 yıllarına kadar yaklaşık 30 sene boyunca aktif biçimde devam etmiştir.

Dokumacılık faaliyetleri son dört senedir gerek dokumacıların yaşlanması ve tarım-hayvancılığa yönelmeleri gerekse de genç nüfusun şehir merkezlerine göç etmesinden dolayı artık yaygın olarak yapılmamaktadır. Projenin (DOBAG) amaçlarından birisi de köyden kente olan göçleri azaltmak şeklinde belirtilmiştir. Proje süresi boyunca bunun önüne geçilse de proje bittikten sonra köyden kente göç hızlanmıştır. Üretilen dokuma ürünleri yurt dışına satmak amacıyla ilki 1987 senesinde olmak üzere Çanakkale ve Manisa gibi illerde 6-7 gün süren uluslararası DOBAG sempozyumları gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerin sonucunda sempozyuma katılanlar dokumacılık faaliyetlerinin yapıldığı köylere gelerek dokumacılık ile ilgili tüm süreçler hakkında bilgi edinmiş ve ürünleri görmüşlerdir. Ayrıca ürün de satın almışlardır. Bu sayede ABD, İskandinav ülkeleri, Almanya, İrlanda vb. 12-13 ülkeye ihracat yapılmaya başlanmıştır. Dört yıl önce gerçekleştirilen en son ihracat ise Norveç'ten gelen bir gruba yapılmış. Kooperatifin pazar gücü halıya olan rağbetin düşmesiyle beraber 2000'li yıllardan sonra giderek azalmıştır. Konuyla ilgili bilgisine başvurduğumuz mevcut kooperatif başkanı Hasan Gürbüz şunları aktarmıştır:

> *"İhraç edilen halıların tedariki uçak ve kamyonlar aracılığı ile yapılırdı. Devlet, mevcut dokumacıların yaşlandığını dikkate almadı ve kurs merkezleri açmadı, bu da dokumacılığın yok olmasına sebep oldu. Dokumacılığın en etkin olduğu 2000'li yılların öncesindeki dönemlerde 254 ortak ve 230 civarında aktif dokuma tezgâhı vardı. Yılda ortalama olarak 3000 metrekare halı üretilmekte ve bunların tamamı ihraç edilmekte idi. Bu halılarda DOBAG patenti bulunmakta idi. Çamkalabak, Yukarıköy gibi köylerde dokumacılık bir gelenek olarak şu anda da devam ediyor ancak sadece çeyiz için."* (KK-2).

Süleymanköy'de o yılları yaşayan kaynak kişi Latif Erdoğan ise, şunları aktarmıştır:

"Köyümüz Yörük köyüdür. Köyde, 1982-1996 yılına kadar dokumacılık faaliyetlerine devam ettim. Dokumacılık işlerinde kullanılmak üzere koyun yünü çoğunlukla köyden sağlanır, yetmediği zamanlarda ise dışarıdan temin edilir. Mesela bazen Konya'dan 10 ton civarında taranmış balyalar hâlinde yün gelirdi ve bu yün el ile eğirilerek dokumaya hazır hâle getirilirdi. Eskiden koyun yünü pahalı iken şimdi kilosu 1 TL'ye satılıyor. Dokumacılık çeşitli kollara ayrılmaktadır. Tarakçılar kıl taraması yapar, kadınlar çıkrıklar yardımıyla ip eğirir ve boyacılar ise elde edilen ipleri boyardı. Kökboyası işleminde kullanılan bitki Manisa'nın Kırkağaç-Soma ilçelerinden gelmekteydi. Bu bitkinin toprak altında kalan kısmı kaynatılarak kırmızı renkteki kökboyası elde edilir ve ipler bu boyaya batırılarak boyanırdı. Köyde dokuma işini sadece kadınlar yaparken köyün aşağısındaki yerlerde erkekler de boyama işlemini gerçekleştirirdi. Halının fiyatı ve teslim süresi halı ebadına ve işlenen motiflere göre değişmekteydi." (KK-3).

3. Geleneksel Dokumacılık Süreçleri

Dokumacılıkta, boyama işleminin ham maddesi yapışkan otudur. Bu ot Kırkağaç/Soma yörelerinden tedarik edilir. Pelit ve çam gibi ağaçların meyvesiz olan kabuğundan ve mazıdan elde edilen maddeyi hazır hâle getirmek uzun zaman aldığından bunlar, yalnızca siyah boyanın elde edilmesinde kullanılır. Kıvrız/kılız adlı bir kimyasal madde ile bu siyah rengin matlığı veya parlaklığı sağlanır.

İp, boyama sürecinden önce mutlaka mordanlamadan geçer ve asılarak kurutulur. Bu işlem ipin daha iyi boyanması için yapılır. İp kuruduktan sonra boyama işlemine geçilir. Aynı ipler ikinci kez kazana atılır. Kazandaki ip miktarına göre kazana renk verici madde ilâve edilir. Sonrasında kazana atılan bir madde sayesinde oksijen ile temas eden ip mavi rengi alır. Yeşil rengin elde edilmesi için ise mavi renge boyanmış olan ipe sarı ise sarı, kırmızı ise kırmızı renkli bir parça bağlanarak yeniden kazana atılır. Boyacı bu kazanın içerisindeki karışımı iyice karıştırarak kapağını kapatıp bir gece boyunca soğuması için bekletir. Ertesi gün kazanın içerisindeki ipler asılarak kurumaya bırakılır. Kuruma sürecinin ardından ip sahipleri iplerini alarak iplerde bulunan fazla boya-

ları çıkartmak için ipleri yıkar ve yumak hâline getirir. Böhmer ve ekibinin buna benzer boyama için hazırladığı tarifler hala kooperatifin kilitli kasasında saklanmaktadır.

> *"Halının ipi ne kadar eşit çözülürse o kadar kaliteli olur. Halıdaki ipin eşit çözülmesi dikkat isteyen bir iştir ve bu esnada kaymaması için ağaçlardan elde edilen kazıklar ve demir parçaları kullanılır. Halı için kullanılan ip çözüldükten sonra tezgâha iyi bir şekilde yayılmalıdır. Her 10 santime 28 tane çözgü koymak gerekir. İp ince ise 30 çözgü de konulabilir. Eğer bu kural uygulanmaz ise halıya verilmek istenen desenler istenilen ölçüde çıkmaz. Renklerin uyumu da önemlidir. Örneğin yeşil ve sarı renkler halıda yan yana gelmemelidir. Şerife Hanım Ezine-Bergama hattındaki motifleri tespit ederek bu motif ve bilgileri dokumacılık ile uğraşan kişilere öğretti. Bölgemizde kullanılan desen sayısı 38-40 civarındadır. Bölgemize özgü en çok kullanılan motifler arasında Altın Tabak, Eli Belinde, Lotus/Turna/Hayat Ağacı, Namazlık, Laleli, Yengeç, Elek/Çark-ı elek, Holbrayn (İngiliz) vb. motifler yer almaktadır."* (KK-2).

İpin boyanma sürecinin ardından desen belirlenir. Tarakçı ve boyamacının ardından iş dokumacıya geçer. Belirlenen ölçü, renk, desen ve ana zemin rengi ile dokuma işlemi başlar. Halı, dokumadan sonra soğuk su ve Arap sabunu ile iyice yıkanır. Bu işlemin ardından halı alım günleri olan pazartesi ve cuma günleri halılar kooperatife getirilir. Kooperatifte görevli olan bir kadın halıyı çevirerek kontrollerini yapar. Halının fiyatının belirlenmesi, halıdaki düğüm sayısına göre değişmektedir. Kooperatife getirilen halılar düğüm hesabına göre alınır ve satılır. Kooperatif bir halının metrekaresinde 90 bin ila 110 bin ilmeği kabul etmektedir. Halının düğümleri, metrekarede 90 binin altına düştüğünde veya 110 binin üstüne çıktığında kalite bozulur. Halının ilmek hesabını Böhmer'in çalışma arkadaşı Şerife Atlıhan yapmıştır. Üreticiden satın alınan halı, kooperatif aracılığıyla satılacağı zaman arkasındaki etikete bakılır ve etikette yazan ilmek sayısına göre fiyat belirlenir. Üretici halının parasını peşin olarak alır. Dokunan halıda yer alan 100 bin düğüm yaklaşık 300 Euro civarındadır. Günümüz şartlarında 3 metrekarelik bir halı ise yaklaşık 1000 Euro civarındadır. Halıdaki ilmekler, halının arka-

sı çevrilerek kalem yardımıyla en ve boyuna göre belirlenerek hesaplanır. Bu hesap, halının sahibinin adı, halının ebatları ve halının sıra sicil numarası ile birlikte halıya etiketlenir. Kooperatiften ip alan dokuyucular, halıları kooperatif üzerinden pazarlamak zorundaydı. Günümüzde DOBAG projesi atıl bir durumdadır:

"DOBAG projesini destekleyen Marmara Üniversitesi, ihraç edilen halılardan %4 komisyon almakta idi. Harald Böhmer ölünce DOBAG da öldü. Sonrasında Şerife Hoca'nın üniversitesi tarafından DOBAG projesinden alınması ile bölgemizdeki dokumacılığa dayalı ticaret sona erdi. Bizim pazarımızın sona ermesi ile yabancılar Fas'a yöneldi. İŞKUR ve ÇOMÜ ile görüşerek dokumacılığa dayalı ihracatın yeniden canlandırılması için görüşme sağlasak da bu çabalarımız sonuçsuz kaldı. Bu süreçte devlet de bizi hiç desteklemedi." (KK-2).

Konuyla ilgili Süleymanköy'de ikamet eden kaynak kişilerimiz Cevdet Güler ve Necmi Sönmez, şunları aktarmıştır:

"Geçmişte kooperatif yetkilileri ip ve boyayı köye getirdikten sonra dokuma işlemine geçilirdi. Dokuma işleminin tamamlanmasının ardından kooperatif dokunan halıları ücret ödeyerek alır ve bu halılar genellikle yabancılara satılırdı. Ayrıca bazen dokunan halılar köy yolunun kenarında da sergilenirdi. Bu sergi turistler tarafından ziyaret edilirdi. Bu işin ekonomik getirisi oldukça yüksekti. Ancak 15 sene önce kooperatifin ilk başkanının vefatından sonra kooperatif faaliyetleri durmuş ve halıcılık işi yapılamaz hale gelmiştir. Günümüzde kooperatif yeniden canlansa köyde üretici kalmadığından eski üretim sağlanamaz. Zira bu işi yapan kadınlar çok yaşlandı ve gençler de köyün dışına gitti. Günümüzde kooperatifimiz faal olsa da üretim yoktur." (KK-1, KK-4).

Sonuç

Fabrikasyon halılar kısa ömürlü olmasına rağmen el dokumaları uzun yıllar dayanmakta, estetik açıdan daha iyi bir konuma sahip olmaktadır. Bunun sebeplerinin başında elbette kullanılan doğal materyaller gelmektedir. Çünkü kimyasal maddeler yüne zarar vermekte, çabuk deformeye yol açmakta ve insan sağlığına da olumsuz etkileri olabil-

mektedir. Ayrıca doğal materyallerden dokunan halılar ticari açıdan daha değerlidir. Ayvacık yöresinde doğal ortamda yetişen veya dışarıdan getirilen yapışkan otu, sütleğen, ceviz, ardıç yaprağı, böğürtlen, sığırkuyruğu, meşe palamudu, soğan kabuğu vb. bitki ve doğal materyallerden elde edilen kökboyaları halıcığa değer katmıştır. Bunun yanında maden tuzları, koruk suyu, kil, yosun, sirke vb. maddeler renk sabitleyici olarak kullanılmıştır. Dokumacılıkta bu geleneksel bilgi uzun yıllar önce unutulmuş olmasına rağmen 1980'li yıllarda bilimsel bir yaklaşımla canlandırılmıştır. Nitekim kimyasal boya maddelerinden vazgeçilip doğal maddelerden elde edilen boya ile boyanan Ayvacık halıları DOBAG, Harald Böhmer, Şerife Atlıhan ve nice dokuyucu kadın sayesinde uluslararası bir üne kavuşmuştur. Ancak maalesef günümüzde Ayvacık'taki dokumacılık faaliyetleri sürdürülebilirliğin sekteye uğraması nedeniyle durma noktasındadır.

Uzun yıllar boyunca deneyim sonucunda elde edilen GEB'in ticari bir ürünü nasıl şekillendirdiği ortadadır. Bu bağlamda GEB'in yeni kuşaklara aktarılabilmesinin önemini DOBAG ve Ayvacık halılarının hikâyesinde görebiliyoruz. 30 yıldan fazla devam eden proje birçok aileye gelir sağlamış, kırsal kalkınma odaklı bir model olmuştur. Yörede GEB çok daha önceleri kayıt altına alınabilseydi Ayvacık halıcılığının seyri de buna göre pozitif biçimde şekillenmiş olacaktı. Yöredeki dokumacılık faaliyetlerinin yeniden uluslararası boyuta taşınması ve Fas, Pakistan, Çin vb. ülkelerle rekabet edilebilmesi için bakanlıklara, yerel yönetimlere, üniversitelere, kooperatif yönetimlerine büyük görevler düşmektedir. Günümüzde gençlerin halıcılığa yönelmesine dönük teşviklere ve böylelikle Ayvacık halıcılığının canlanmasına büyük ihtiyaç vardır.

Kaynakça

Akpınarlı, Feriha; Begiç, Nurgül ve Kuzay Demir, Gonca (2020). *Çözgüden Düğüme, Düğümden Motife Bergama Halıları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Berkes, Fikret (1993). "Traditional Ecological Knowledge in Perspective". *Traditional Ecological Knowledge: Concepts and Cases*. Ed. J. T. Inglis. Ottawa: Canadian Museum of Nature and the International Development Research Centre, 1-9.

Berkes, Fikret; Colding, Johan and Folke, Carl (2000) "Rediscovery of Traditional Ecological Knowledge as Adaptive Management". *Ecological Applications*, 10(5): 1251-1262.

Çiçek, Seda (2010). *Çanakkale İli Ayvacık Yöresi Halı ve Kilimleri.* Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Lefale, P. Fatu (2010). "*Ua'afa le Aso* Stormy Weather Today: Traditional Ecological Knowledge of Weather and Climate The Samoa Experience". *Climatic Change,* 100: 317-335.

Öztürk, İsmail (1999). *Doğal Bitkisel Boyalarla Yün Boyama*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Yolcu, Mehmet Ali & Aça, Mehmet (2019). "Geleneksel Ekolojik Bilgi ve Folklor". *Folklor/Edebiyat*, 100: 861-871.

Sözlü Kaynaklar

KK-1: Cevdet Güler, 1960 doğumlu, ilkokul mezunu, serbest meslek, Süleymanköy/Ayvacık (Görüşme Tarihi: 01.08.2021).

KK-2: Hasan Gürbüz, 1958 doğumlu, lise mezunu, kooperatif başkanı, Süleymanköy/Ayvacık (Görüşme Tarihi: 04.08.2021).

KK-3: Latif Erdoğan, 1947 doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, Süleymanköy/Ayvacık (Görüşme Tarihi: 01.08.2021).

KK-4: Necmi Sönmez, 1956 doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, Süleymanköy/Ayvacık (Görüşme Tarihi: 01.08.2021).

Fotoğraflar[1]

Fotoğraf 1-2: Ayvacık Yöresi Halı Örnekleri

Fotoğraf 3-4: Ayvacık Yöresi Halı Örnekleri

[1] Fotoğraflar, kooperatif başkanı Hasan Gürbüz'den temin edilmiştir.

Fotoğraf 5: Kooperatif Halı Üretim ve Satış Merkezi Tabelası